

Hoofdstuk 1

Wij waren op een feestje, met zijn vieren. We stonden er in een hoekje over te praten hoe we de volgende dag zouden doorbrengen. Dat soort gesprekken is over het algemeen geen goed teken voor het feest, maar deze keer was dat niet zo. Else Ramvig, een van ons groepje, stond tegen de muur geleund afwezig te kijken en liet alles aan ons over. Dat deed ze altijd. Ze maakte illustraties voor weekbladen en tijdschriften en berustte in het idee dat ze een saaie ‘hand van tekenen’ had.

Ze zei dat dat kwam omdat ze zich zelf altijd zo verveelde. Hoewel ze niet erg groot was, leek ze wel een beetje op Greta Garbo - vooral als die een monocle droeg. Else leek eigenlijk het meest op haar als ze een monocle droeg. Ze liet het aan ons over om een besluit te nemen, misschien dacht ze juist aan haar saaie hand. Die zou nooit veranderen, dacht ze, omdat ze zich ook altijd verveelde.

In feite zeiden alleen Hjalmar Bang en Ester Neergaard iets; Hjalmar had alle mogelijke voorstellen, hij is altijd heel enthousiast, paradoxaal enthousiast. Ester volstond ermee de voorstellen successievelijk af te keuren.

Mij kan het meestal, net als Else Ramvig, weinig schelen wat er gebeurt, als er maar iets gebeurt. Hjalmar stelde voor om vroeg op te staan en de stoomboot naar Kullen aan de overkant te nemen.

- Nee hè, zei Ester.

Hij stelde voor om deze avond nog met de auto naar het zomerhuis van Neergaard te rijden en daar te overnachten om er de volgende dag ook te blijven.

Zij zei dat er de volgende dag iemand anders heen ging.

-Het zou anders wel gezellig zijn, zei Else in gedachten voor zichzelf, alsof het eigenlijk het beste voorstel tot nu toe was.

Het is ook leuk in dat zomerhuis, we hebben daar heel wat nachten en luie dagen doorgebracht. We luiëren en zwemmen en roken sigaretten en lezen boeken en vervelen ons. Wij vervelen ons eigenlijk nogal vaak, met z'n vieren, maar we zijn dol op elkaar. We vervelen ons gezelliger, wij vieren samen, dan met anderen. Er heerst innerlijk begrip tussen ons.

Toen zei Hjalmar wanhopig en daar bleef het bij, want hij had er onderhand genoeg van.

-Dan kunnen we naar Dirt Track gaan, of naar de dierentuin. We kunnen gaan kijken hoe de apen het doen, voegde hij eraan toe en lachte naar ons. – Of we er iets van kunnen leren.

Else zei dat het wel een idee was om te proberen een aap te tekenen. Mij kon het niet schelen, ik verlangde naar mijn bed. Het was een heel gewoon saai feestje, dat had ik kunnen weten, maar ergens moet je zijn.

We gingen naar de andere kamers waar de rest van het gezelschap zich bevond. In de grote eetkamer werd gedanst. In de kamer waar wij hadden beraadslaagd, was verder niemand.

Else zei altijd ‘proberen’ te tekenen, dat was zo lief. Lief is trouwens niet het juiste woord – er is iets wat we leuk vinden aan elkaar. Ze heeft zesduizend per jaar aan rente en dat doet haar geen goed als kunstenaar. Ze heeft teveel tijd om te denken en te weinig aandrang om te werken. Ze verleent onze clique een zekere bohémien – uitstraling, maar we zijn geen bohémiens; we zijn sportslui. Godzijdank.

Over een jaar ben ik arts. Ik heb de gelukkige eigenschap dat ik mijn vingers in mijn oren kan stoppen en andere gedachten kan buitensluiten als ik studeer. Daar maak ik nu vaak gebruik van.

De volgende dag stonden we in onze regenjas bij de apenkooi. Het was een idioot idee, maar Hjalmar had ons in zijn auto opgehaald, hij heeft namelijk een auto. Hij heeft net als Else

teveel geld om echt iets te presteren, hij studeert staatskunde. Af en toe krijgt hij de geest en studeert hij, hij vat de stof samen in notaten, ik geloof dat hij in dat opzicht talent heeft – oog voor het wezenlijke. Honderd pagina's leerboek wordt vijf pagina's notaat. Hij beweert dat hij ooit nog eens in staat zal zijn om de hele stof tot één slechte grap te reduceren, waaruit je alles kunt opmaken. Zo is hij altijd... leuk... min of meer, maar als je zoveel praat als hij, moet iets ervan volgens de normale waarschijnlijkheidsberekening wel min of meer leuk zijn. De beste grappen en de gewaagste dingen die ik gehoord heb komen van hem.

Hij praat, en vaak luisteren wij niet en hij loopt naast ons – letterlijk of figuurlijk – babbelend als een klein kind en weet het zelf ook en heeft er geen moeite mee, en als hij voelt dat er iets goeds aankomt, verheft hij enthousiast zijn stem om onze aandacht te trekken.

Zo stonden we daar in onze regenjas naar de kleine bavianen te kijken. Else had haar schetsboek niet meegenomen, geen zin. In een onwaarschijnlijk gemakzuchtig tempo wandelden ze over loodrechte, onmogelijke rotsblokken, vlooden zich en vochten. Kleine jonge aapjes werden krijsend van schrik en haat achtervolgd door volwassen apen en verborgen zich tegen de borst van andere, en opeens keken ze allemaal ergens naar en waren alles vergeten. Juist als de een of ander vredig vroegwils zat te zijn, kreeg hij een afwezige blik en liet tussen zijn voeten door zijn water over de rotsblokken lopen. We kregen ook nog te zien 'hoe de apen het deden' – dat deden ze namelijk bijna de hele tijd.

-Jeetje zeg! zei Hjalmar, zoiets doen ze *in de open lucht* waar iedereen het ziet! Dat is indrukwekkend.

Niemand van ons lachte, we waren moe. Ik was ook moe. Soms begrijp je niets, eigenlijk bijna altijd en ben je te moe om het te proberen. Zoiets deden ze in de open lucht... Ik moest denken aan een arts met wiens zoon ik ooit bevriend was, specialist in oogziekte en hij wist alles, dacht ik. Hij las alles omdat het hem interesseerde – geschiedenis, natuurkunde, politiek, kunst en hij had er de ruimte voor. Een keer hadden we het met hem over astronomie. De inrichting van het universum, oneindigheid – tijdelijkheid, rechte lijnen, lichtjaren, atomen, elektronen, de zon die 250 miljoen ton per minuut verliest. De aarde die bijna de kleinste van alle planeten is die bij elkaar meer zijn dan alle zandkorrels op alle stranden. De grootste planeten die biljoenen aardes kunnen bevatten. We staan op een zandkorreltje en proberen alles te berekenen, zei hij.

Hij discussieerde met ons met een klein, grappig, welwillend lachje om zijn lippen. Dat had hij al lezend verworven. Het was altijd hetzelfde. Toen zijn zoontje binnenkwam, besprak de man van 50.000 per jaar diepgaand het probleem nieuwe blokken met hem en beloofde een kleine toelage van twee kroon in overweging te nemen.

Maar onthoud, zei hij doodernstig en duwde de hand van de jongen weg, – je mag *nooit* in je neus peuteren, *als iemand het ziet*.

En hij had het nog steeds in zich, alles wat hij wist en het grappige, welwillende lachje onderdrukte hij alleen op het moment dat hij de grap uitsprak.

Sub specie æterni....

Hjalmar legde een kleine, opletende jongen die had gevraagd of de apen niet konden ontsnappen uit dat dat niet ging vanwege die hoge muur daar. – Alleen als ze zich verloofden met een 'giraf'. De jongen keek met grote ogen.

Hij moet zichzelf maar met een giraf verloven. Ooit was hij verloofd met een jong meisje. Toen ze het uitmaakte, ging hij heel tragisch in bed liggen en bleef daar vijf dagen zonder eten en drinken. Tenslotte begon hij over zijn hele lijf te schilferen. Toen leerde hij Ester kennen, ze is getrouwd geweest, zo jong als ze is, en gescheiden, ze is twee jaar ouder dan hij. In de diepte renden de apen rond en schreeuwden en vochten. Ze vlooden zich met griezelige mensenhanden of zaten op de rotsen noten te eten. De meisjes draaide zich om om te gaan, ze hadden een uitdrukingsloos gezicht.

Van een nieuw gebouw in de tuin kwam een metselaarsknecht in zijn witte werkkleding aanlopen met een lunchpakket en een biertje. Toen hij voorbij liep sloeg hij jolig met zijn vlakke hand bovenop de muur en wekte de hele apentuin tot leven. Ze sprongen omhoog naar zijn handen, vergaten hun geslachtsdrift en hun vlooiën.

Kom op, Kresjan, zei hij en lachte. Omhoog met jou!

Hij lachte naar Else en Ester en ze lachten terug. Bevrijd.

Later zagen we hem in zijn eentje staan toen hij een boterham met lamsworst bij de leeuw naar binnen gooide. – Wij hadden geen dieren gevoederd, we waren niet eens op het idee gekomen. Er was een kraampje waar je nootjes en broodjes voor de dieren kon kopen, maar daar hadden we niet aan gedacht.

Toen gingen we bij de zeeleeuwen kijken, we kwamen er voorbij, en behalve de apen waren dat de enige dieren die we zagen. Hoewel we allemaal al jaren niet in de dierentuin waren geweest, verveelde die ons mateloos. We kenden alles bij voorbaat en waren het bij voorbaat beu.

Maar de zeeleeuwen waren aangenaam om naar te kijken, ze gleden als schaduw rond in het bassin zodat het water klotste, ze sprongen op als dolfinen, ze stonden in het water met opgeheven, oplettende en blije ogen – daar was niets mis mee.

Overigens doet het er niets toe waar je van afstamt, sub specie aeterni. Mogelijkerwijs waren de zeeleeuwen ook niet opgewekt of blij, misschien werden ze alleen maar opgejaagd door onbehagen en verlangen naar iets – naar vrijheid. Bovendien doet het er ook niets toe of acht zeeleeuwen blij of ontevreden zijn of of zeeleeuwen dat überhaupt zijn. Zo iets doms.

Toen gingen we buiten bij het restaurant priklimonade drinken. Ergens rustig naar het universum zitten staren of je sigarettenrook samen met iemand waar je je rustig en veilig bij voelt zitten bekijken is iets dat nooit kan missen. Het was tamelijk koud en het leek de hele tijd te zullen gaan regenen.

Hjalmar vond bepaald dat we die middag een ritje moesten gaan maken of, als het weer niet goed bleef, alleen maar bridgen. Daar had hij het over. Else en Ester hadden er niets op tegen, ik wilde het liefst naar huis om te studeren. 's avonds zouden we samen uitgaan.

Ik was op die arts gesteld. Alles als een grote grap beschouwen en je er uit belangstelling in verdiepen. Cultuur au sérieux. Eén op de miljoen mensen heeft cultuur, de rest beschuldigt elkaar ervan dat niet te hebben... de rest telt niet, dat zijn net apen... Zeker tellen ze, ze tellen juist. Het individu is een grap....

Ik zou graag net als die arts zijn, maar dat kan ik niet. De gave van de gedachte is mij niet gegeven. Ik heb niet het flikkerende noorderlicht en de zigzaggende bliksem, het grote, eeuwige overzicht dat zachtmoedigheid geeft en de speciale, diepgaande, versplinterende gedachtegang die zelfvertrouwen geeft. Soms heb ik overzicht als een natte wolk op de verkeerde plek en soms als schurftige bliksemschichtjes.

Ik denk vaak over mezelf en over Else en vele anderen trouwens ook dat het lijkt alsof wij ergens van weg gegroeid zijn zonder naar iets anders toegegroeid te zijn. Een veel te grote schil beschaving, waarbij de kern de groei niet gevolgd heeft. Ik weet het niet. Als dat kan, moet de kern in elk geval een leeg gevoel hebben. Heel leeg. Het zou me verbazen als er geen sages waren over ongelukkige wezens die naakt en bleek als maden door het groene water glijden rond om de boten, die ze stom met hun lange, witte handen betasten zonder ooit naar boven te kunnen komen. Er staat me iets van bij, er bestaan zoveel mythologische wezens, maar misschien haal ik ze door elkaar.